

АКТУАЛЬНО

М.І. Костенецький,
Л.Т. Лемешко,
Л.О. Мороз,
Л.І. Клименко

Запорізька обласна
санітарно-епідеміологічна
станція

Ефективність флюорографічних досліджень при виявленні туберкульозу легень*

Chest x-ray screening efficacy in revealing
pulmonary tuberculosis

Важливою складовою Національної програми в боротьбі із захворюванням на туберкульоз є рання його діагностика за допомогою профілактичних досліджень. Одним з основних профілактичних методів виявлення цієї недуги в Україні є флюорографія.

Водночас такі дослідження не є безпечними для здоров'я у зв'язку з негативним впливом іонізуючого випромінювання на організм людини. Масові профілактичні флюорографічні обстеження населення з метою виявлення туберкульозу роблять значний вклад у колективну дозу опромінення населення.

За останні роки в Запоріжжі спостерігається зростання доз опромінення за рахунок рентгенодіагностичних процедур. Так, за 2000–2004 рр. річна індивідуальна ефективна доза збільшилася з 0,73 до 0,86 мЗв. При цьому у структурі доз опромінення на флюорографію припадає 40–45 %.

Метою даної роботи було проаналізувати ефективність проведення масових профілактичних флюорографічних обстежень як методу раннього виявлення туберкульозу порівняно із можливими віддаленими негативними наслідками опромінення.

Порядок проведення масових флюорографічних обстежень населення регламентований наказом МОЗ України від 29.07.96 № 233, який визначає контингент групи ризику, що підлягає щорічному флюорографічному огляду. Крім того, такому ж обстеженню підлягає й «декретований» контингент, визначений наказом МОЗ України від 23.07.2002 № 280 і окремі групи робітників шкідливих професій згідно з наказом МОЗ № 555. Решта населення проходить флюорографічні огляди 1 раз на 2 роки.

З метою більшого охоплення населення профілактичним оглядом наказом УОЗ Запорізької облдержадміністрації від 15.08.2000 № 190 був розширений контингент осіб, що підлягають щорічному флюорографічному огляду, куди ввійшли лікарі-отоларингологи, стоматологи, зубні протезисти, медсестри і санітарки нетуберкульозних ЛПЗ для дорослих, працівники підприємств, що випускають картонну тару для ліків, харчових продуктів, дитячих речей, працівники ди-

тячих ательє, бібліотекарі дитячих бібліотек, працівники підприємств, що виробляють дитячі іграшки, продавці дитячого одягу та інші.

Таким чином, профілактичні огляди на туберкульоз у Запорізькій області звелися до щорічних масових флюорографічних обстежень населення.

Не останньою причиною такого становища є і те, що МОЗ України в оцінку діяльності фтизіатричної служби ввело показники охоплення населення флюорографічним обстеженням.

У зв'язку з цим за останні 5 років Запоріжжя за охопленням населення флюорографічними дослідженнями має високі рейтингові показники: 516,9–573,4 на тисячу населення. При цьому щороку виявляють близько 500 хворих на туберкульоз, що складає всього 0,14 % від тих, що пройшли флюорографічний огляд, що видно з такої таблиці:

Рік	Кількість обстежених	Показник на 1000 населення	Виявлено хворих	Питома вага виявлених, %
2000	374559	516,9	552	0,15
2001	375695	518,6	578	0,15
2002	371515	551,9	496	0,13
2003	380994	573,4	511	0,13
2004	382834	547,8	494	0,13

Наші дослідження показали, що для виявлення одного хворого на туберкульоз треба опромінити 5000 пенсіонерів, 2702 працівники промислових підприємств, 2857 працівників бюджетної сфери, 353 непрацюючих працездатного віку.

Крім того, за нашими розрахунками, середня річна індивідуальна доза опромінення населення, отримана за рахунок флюорографії, складає 0,25 мЗв, а колективна — 200,4 люд.-Зв. Це може призвести до виникнення 14,6 додаткових випадків злоякісних онкологічних та спадкових захворювань на рік.

Низький показник виявлення туберкульозу легень методом флюорографічного обстеження порівняно з великим обсягом обстежених та негативними наслідками флюорографічної процедури, вимагає впровадження нових більш ефективних методів діагностики туберкульозу, на що було вказано в дев'ятій доповіді Комітету експертизи ВООЗ з туберкульозу ще в 1975 році.

* Доповідь на конференції «Інфекційні хвороби, туберкульоз та сучасний стан доквілля: епідеміологія, мікробіологія, діагностика» (Львів, 5–6 трав., 2005).